

Et frugtbart filmklima

af Børge Trolle

Jugoslaviens stilling i verdenspolitikken er nærmest en slags mellemporportional mellem Øst og Vest, og dette forhold præger også landet indadtil. Det kommer til syne i landets økonomiske forhold og gør sig ligeledes gældende inden for kulturlivets forskellige grene. Som den blanding af kultur og forretning, filmen er, afspejler tendenserne sig tydeligt her. Der er åbnet for et konkurrencemoment, men filmen nyder fortsat myndighedernes bevågenhed og understøttelse; den kunstneriske frihed er i vid udstrækning blevet givet tilbage, men man beholder sig dog stadig en vis overvågen og kontrol. Den afgørende betingelse for, at denne udvikling med tiden kan ende i et sundt og rigtigt leje er, at den jugoslaviske film skaber sig et interesseret, aktivt, forstående og kritisk publikum!

En overværelse af dette års jugoslaviske filmfestival i Pula og en påfølgende rejse rundt i landet gav mig absolut det indtryk, at man er godt på vej mod virkeliggørelsen af dette mål.

De jugoslaviske censurbestemmelser er blevet væsentligt lempede, så man nu f. eks. ser betydeligt flere amerikanske film end tidligere. Ganske vist slipper også flere middelmådige film igennem, men man kan også vanskeligere standse de virkelige problemfilm med tåbelige begrundelser af f. eks. moralsk art. Det løbende filmrepertoires niveau er i øvrigt stadig anerkendelsesværdigt; man viser film fra „den nye bølge“ i Frankrig, polske problemfilm og et ret omfattende udsnit af den moderne japanske produktion. De hjemlige film er dog fortsat stærkt dominerende og nyder en ubestridelig popularitet i alle kredse. Som alle andre går også jugoslaverne først og fremmest i biografen for at blive underholdt, og med deres sydlandske temperament lader de sig let rive med af voldsomme og dramatiske effekter, men de fylker sig lige så trofast om den mere seriøse del af det hjemlige filmrepertoire og vender sig imod sådanne film, der under en maske af alvor prøver at spise dem af med billige og letkøbte effekter. Det fik man et glimrende bevis for under Pula-festivalen i år.

Pula er nemlig ikke udelukkende valgt til festivalby på grund af den enestående ramme, som det romerske amfiteater frembyder, men fordi man her som det eneste sted i Jugoslavien kan samle ca. 8000 tilskuere på ét sted. Da byen ydermere er flådebase, er det for en stor del marinesoldater, der samler sig på „de billige pladser“ stebænke, og de giver ugenert og højlydt deres bifald eller mishag til kende. Og nede i arenaens mere behagelige stole sidder producenterne og lytter opmærksomt til publikumsreaktionerne. Men også de udenlandske gæster har her en glimrende lejlighed til at føle den folkelige smag på tænderne.

Den aftvang os absolut respekt.

Fra festival-ledelsens side havde man i år slået Jadran-Selskabets film „Rat“ (Kriegen) med manuskript af *Cesare Zavattini* op som stævnets store clou. Den var blevet gemt til den sidste dag, og man havde ydermere først opvarmet stemningen med *Zivorad Mitrovic'* pragtstykke af folkelig underholdning: partisanfilmen „Kapetan Leši“ (Kaptajn Leshi) en forrygende, men absolut velgjort knaldfilm i farver og Widescreen med drabelige slagsmål, vilde ridt, intriger og forførlig dejlige piger, altsammen indrammet af det storslåede jugoslaviske landskab og befolket med ægte og træfsikre typer. Naturligvis kogte tilskuerne af begejstring, men denne stemning slog lige så prompte over i larmende protester, da Zavattini-filmen rullede henover lærredet. Zavattini har her præsteret at lave sit hidtil dårligste filmmanuskript, der er en kaotisk blanding af en grovkornet satire over det traditionelle militærvæsen (lad det så nok så meget være iført en moderne atomkrigsudrustning) og en seriøs, men fortænkt advarsel imod en atomkrig. Manuskriptet var blevet afvist af flere af de kendte jugoslaviske instruktører (hvad man så inderligt forstår) og var omsider havnet hos den unge *Veliko Bulajić*, der tydeligvis ikke havde vidst, hvad han skulle stille op med det. Da man efter filmens slutning forkyndte stævnets filmpriser og her havde „Kriegen“ som nr. 2 (at give den førsteprisen havde man dog ikke votet) og en instruktørpris til Bulajić, brød tilskuerne ud i så langvarige og øredøvende protester, at manden ved mikrofonen ikke kunne komme til orde i flere minutter.

At *France Stiglics* film „Deveti krug“ (Den Niende Cirkel), som høstede fortjent anerken-

delse i Cannes i foråret, og som var den eneste af stævnets film, der virkelig var af internationalt, kunstnerisk format, hjemførte stævnets førstepris, faldt derimod afgjort i tilskuernes smag, og den filmisk noget tungere, men på mange måder gribende menneskelige film „Tri Ane“ (Tre piger ved navn Anna) i *Branko Bauers* instruktion, som kom ind på tredjepladsen, høstede også fortjent bifald.

Så gør det i mine øjne ikke spor, at publikum også var begejstrede for stævnets tre øvrige knaldfilm med partisan- eller spionmotiver, for de var allesammen fint iscenesat (den bedste „Špijun X-25 javlja“ (Spion X-25 rappor-

terer) af den emigrerede tjekkeske instruktør *František Čáp*), velspillede og godt fotograferede. Noget dybere menneskeligt indhold har de ikke, men de snylter ikke på publikums hang til spænding og underholdning.

Det publikum, der vel vil underholdes, men også kan værdsætte de menneskeligt værdifulde film, mens det vender sig imod det seriøst forløjede, er bestemt ikke noget dårligt publikum og må virkelig kunne virke inspirerende på de jugoslaviske instruktører.

Vi vil sikkert komme til at høre mere til den jugoslaviske film i fremtiden. Den har et sundt klima at trives i.

Dusica Zegarac (til venstre) og *Boris Dvornik* i *France Stiglics* „Deveti Krug“.

